

DEN PROFESJONELLE ALFABETISERINGSLÄRAREN

Presentation på den nordiska alfakonferensen i Sandefjord
19-21 september 2012

Qarin Franker & Lilly Christensen

Presentationens innehåll

- Bakgrund
- Process för framtagandet/utvecklingen
- Kort presentation av de sex kompetensområdena
- Kommentar till varje område
- Konferensens diskussionsfrågor och ert viktiga bidrag

Varför behövs en kompetensbeskrivning av alfabetiseringslärare?

- **Det saknas en beskrivning**
- **Komplex utbildningssituation**
- **Komplexa krav på lärarna**
- **Stor okunskap och osäkerhet om förutsättningar och villkor**
- **Gör vi rätt? Kan det bli bättre? Vad? Hur? På vilka sätt?**
- **Den behövs som grund för utbildningssatsningar och utveckling av undervisningen**

Men...

- **Lärarna vet**
- **och forskningen vet också en del**
- **och lärarna har artikulert sitt behov av kompetensutveckling**

- **Förslaget tar utgångspunkt i:**
 - **Lärarnas beprövade praxiserfarenheter**
 - **Forskning och kunskap om kortutbildade vuxna inlärares inlärningsvillkor, psykolingvistiska och sociolingvistiska och kulturella perspektiv på andraspråksinlärning och litteracitetsutveckling**

- **Först kompetensbeskrivningar sedan utbildningssatsningar**

- **Ett nordiskt samarbete ger synergieffekter**

Varför ett nordiskt samarbete?

- 1. Alfabetiseringsområdet lyfts upp och synliggörs**
- 1. Målgruppen, alfabetiseringslärare ges möjlighet till stimulerande utbyte, nätverksbyggande och samverkan.**
- 1. Möjliggör samordning av den existerande nordiska andraspråksforskningen och forskningen om vuxnas litteracitet**
- 1. Stimulerar utveckling och produktion av material med hög kvalitet**
- 1. Utvecklar och stimulerar de nordiska språken**

Processen och produkten

- 2010 KAN rapporten Kartläggning av Alfabetiseringsundervisning i Norden klar
 - 2011 Alfarådet ansöker om medel för att ta fram en kompetensbeskrivning av alfalärare i Norden
 - 2011 Förslag I diskuteras med några experter (Wahlgren, Alver, Vedel, Skeppstedt, Lyttinen)
 - 2012 Förslag II diskuteras på EU-speak konferens
 - **2012 Förslag III diskuteras på Alfakonferensen (av er)**
 - 2012 Slutdokument är klart, presenteras för NVL
 - NVL= nätverk för vuxnas lärare
- 2013 - Fortsatt arbete inom Alfarådet och NVL implementering av olika utbildningssatsningar i de nordiska länderna

Sex kompetensområden

En professionell alfabetiseringslärare behöver ha kompetens inom:

1. Litteracitet i ett globalt, lokalt och individuellt perspektiv.

Teoretiska och didaktiska aspekter

2. Förutsättningar för vuxnas formella lärande i en kreativ och kritisk lärmiljö

Baserad på lärares reflekterande praktik och kursdeltagares lärandemål

3. Material för ett vuxet lärande

Multimodalt, aktuellt och utmanande

4. Undervisning i muntlig kommunikativ kompetens utan skriftstöd,

för vuxna andraspråksinlärare

5. Grundläggande läs- och skrivinlärning

för vuxna andraspråksinlärare

6. Grundläggande vardagsmatematik

för vuxna andraspråksinlärare

1. Litteracitet i ett globalt, lokalt och individuellt perspektiv.

Teoretiska och didaktiska aspekter

LÄRARKOMPETENS

Läraren tillämpar olika vetenskapliga teorier om litteracitet; psykologiska och lingvistiska såväl som sociologiska och språkpolitiska i ett vuxenutbildningssammanhang, medveten om hur individens egna och samhällets värderingar och attityder till litteracitet påverkar styrdokument, planering, innehåll och mål för undervisningen såväl som deltagarnas vardagsliv och framtidsperspektiv.

KUNSKAPER

1. Kan redogöra för sin syn på litteracitetsbegreppets komplexitet och diskutera det ur ett historiskt, språkpolitiskt, sociokulturell och lingvistiskt perspektiv.

FÄRDIGHETER OCH HANDLINGAR

1. Låter sin kunskap om litteracitet genomsyra de egna didaktiska och metodiska ställningstagandena

Kommentar till område 1

Beskrivningen bygger på en ideologisk syn på litteracitet

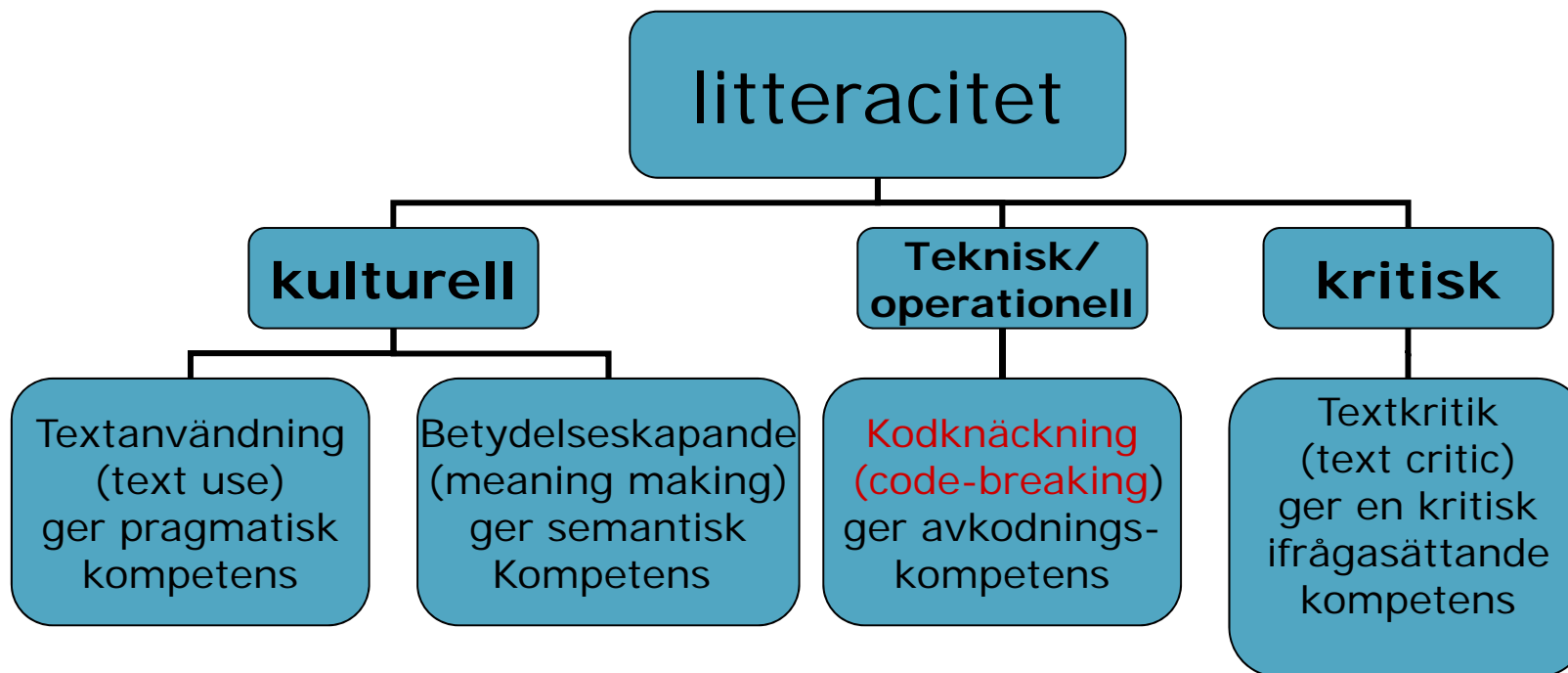
“Att förstå läsning och skrivning som något som alltid formas i en social praktik är en definition som skiljer sig skarpt från den som ser läsning och skrivning som en avskild uppsättning autonoma färdigheter.”

Modell av litteracitet

"The four Literacy Resources model"

(efter Luke & Freebody, 1990; Freebody 1999)

Tre dimensioner av litteracitet och de praktiker/processer som de operationaliseras i

Att förstå och skapa egna texter – att vara litterat- kräver interaktivitet och medvetenhet

“...to be literate is not just to have mastered the written registers, (...) but to be aware of their ideological force: to be aware, in other words, of how society is constructed out of discourse – or rather out of the dialectic between the discursive and the material” (Halliday 1996:366).

Från alfabetisering till grundläggande litteracitet

- Kanske dags att överge alfabetisering?
- Ska vi istället tala om Grundläggande litteracitetsutbildning för vuxna?

2. Förutsättningar för vuxnas formella lärande i en kreativ och kritisk lärmiljö

Baserad på lärarens reflekterande praktik och kursdeltagares lärandemål

- *Läraren möter kursdeltagarna med kunskap om och intresse för deras bakgrund och omsätter deras mål och önskningar till undervisningsmål, anpassar innehåll, didaktik och metod till kursdeltagarnas förutsättningar och skapar en stöttande och kreativ vuxenpedagogisk lärmiljö genom att ständigt samla ny kunskap och reflektera över sin egen praktik*

Kommentar till område 2

”**Ett resursperspektiv** möjliggör en utbildning som förbereder deltagarna för olika nya utmaningar, samtidigt som den tar sin utgångspunkt i och bygger på deras tidigare livserfarenheter och skolutbildning.”

”Student agency and teacher contingency” (Baynham,2006)

- Ömsesidig respekt
 - Meningsfullhet och användbarhet
 - Delaktighet och ansvar
- (Franks, 2004)

En utvidgande undervisningsmodell för en vuxen litteracitetsutbildning där skolans och vardagslivets domäner utgör ett gemensamt verksamhetsfält.

”Bringing the outside in and the inside out” (Sandwall, 2010, i TESOL + kommande 2013)

3. Material för ett vuxet lärande

Multimodalt, aktuellt och utmanande

LÄRARKOMPETENS

Läraren kan kritiskt analysera och välja relevant material för undervisning och lärande anpassade till kursdeltagarnas behov, aktuella och framtida situation.

Kunskaper

Läraren

- har kännedom om aktuella läromedel avsedda för vuxnas språk- och litteracitetsutveckling
- har kunskaper om hur bilder, texter, ljud och tecken i vardagsmiljön kommunicerar budskap och uppfattas av deltagarna

Färdigheter och handlingar

Läraren

- analyserar och anpassar val av läromedel och andra läroresurser till aktuella kursdeltagares krav

Kommentar till område 3

- Multimodalitet och visuell litteracitet
- The shift from the page to screen (Kress & Van Leeuwen, 2006)
- Ändrade villkor för kommunikation (skola –hem; myndigheter- individ)
- ”Språkliga landskap” (Stroud & Mpendukana, 2009)
- Positionering och identitet (Janks, 2010 och Björkvall, 2003)

4. Undervisning i muntlig kommunikativ kompetens utan skriftstöd, för vuxna andraspråksinlärare

LÄRARKOMPETENS

- *Läraren utvecklar deltagarnas muntliga kommunikativ kompetens helt utan eller med mycket begränsat skriftligt stöd och med utgångspunkt i aktuell (språk)forskning och de vuxna kursdeltagarnas språkliga och kulturella bakgrund och deras kommunikativa behov.*

Kunskaper

Läraren

1. har kunskaper om talspråkets förutsättningar, dess struktur, grammatik och funktion

Färdigheter och handlingar

Läraren

1. Använder metoder och material ämnat för muntlig kommunikativ undervisning utan eller med begränsat skriftligt stöd.

Kommentar till område 4

- Skriftpråklig medvetenhet (Kurvers m fl, 2008)
- Fonologisk medvetenhet
- Modersmål som källa och stöd

- Litteracitet och andraspråkinlärning (Bigelow & Tarone, 2004)

- Samtalsanalyser – makt och kapital – assymetriska samtal (Sundberg, 2004)

5. Grundläggande läs- och skrivinlärning med inriktning mot vuxna andraspråksinlärare

LÄRARKOMPETENS

Läraren har teoretiska och didaktiska kunskaper om läs- och skrivutveckling på såväl första- som andraspråket och omsätter dem till en vuxen, utmanande och kommunikativt baserad läs- och skrivmiljö med utgångspunkt i multimodala texter med ett innehåll som speglar kursdeltagarnas vardag och upplevs som meningsfulla.

Kunskaper

Läraren

- har kunskap om likheter och skillnader mellan barns och vuxnas skriftspråksutveckling

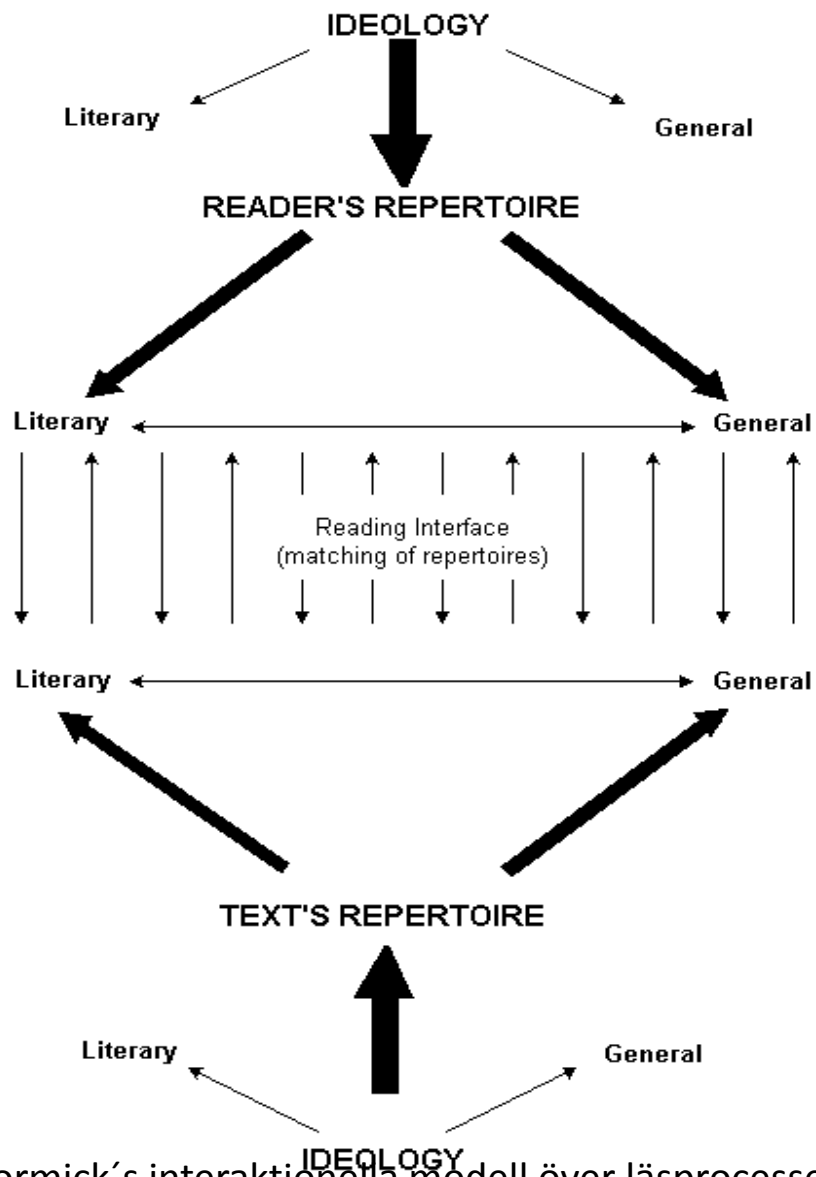
Färdigheter och handlingar

Läraren

- skapar en kreativ skriftspråksmiljö med metaspråkliga diskussioner och stöttning på deltagarens alla språk

Kommenterar till område 5

- Från alfabetisering till grundläggande litteracitet
- Analytiskt perspektiv och interaktiva modeller
- Förståelse och teknik
- Skriva sig till läsning
- Datorer som mål och medel
- Kritisk litteracitet
- Verklighet och vardag och medborgarskap
- Autentiska texter

Mc Cormick's interaktionella modell över läsprocessen- när läsare och text interagerar (1994)

6. Grundläggande vardagsmatematik

LÄRARKOMPETENS

Läraren utgår ifrån deltagarnas muntliga informella matematiska kunskaper och tänkande och utvecklar kommunikativt baserade matematiska färdigheter anpassade till deras individuella vardagsbehov, grundläggande krav i samhället och fortsatta studier.

Kunskaper

Läraren

- har kunskap om vad informella matematikkunskaper kan vara

Färdigheter och handlingar

Läraren

- skapar en lärandemiljö/lägger upp en undervisning som ger grundläggande matematiska kunskaper med direkt användbarhet i för kursdeltagarna aktuella och önskade situationer i studier, vardags- och arbetsliv.

Diskussion i nordiska grupper

- Nu behöver vi jeres/era kommentarer
- Diskutera i de nordiska grupperna.
- 1. Är kompetensområdet nödvändigt för alfaläraren/ "Livläraren"?
Ja ____ (antal) Nej ____ (antal)
- 2. Är de kunskaper och färdigheter/handlingar som definieras adekvata?
- 3. Argumentera för ovanstående (1 och 2).
Använd/bruk gärna exempel från din vardag.
- 4. Hur många av er önskar detta innehåll på en kurs?

Avslutning

Onsdag: Diskutera kompetensområde 1 och 2

Torsdag: Diskutera kompetensområde 3 och 4

Fredag: Diskutera kompetensområde 5 och 6

Sänd varje dag era svar till Alfarådet

litteracitet@gmail.com

”Välutbildade lärare ger väl utbildade deltagare”